

Hoe veilig zijn de Nederlandse Antillen nog?

Posted on 26 november 2026 by Arnout Nuijt

Het rommelt in Noord- en Zuid-Amerika. Canada voelt de hete adem van de MAGA-regering in de nek en wordt steevast weggezet als de 51ste staat van de VS. De soevereiniteit van Europese staten over hun lokale territoria staat sinds kort weer ter discussie, van Groenland tot de Falklandeilanden. De Monroe-doctrine is door Trump nieuw leven ingeblazen: de Amerikanen zijn de baas op het Westelijk Halfrond, niet de Europeanen. Maar wat betekent dat voor de Nederlandse Antillen? Zijn ze nog veilig?

Vorige week meldde persbureau Reuters dat een medewerker van de regering-Trump aan de regering van Guyana zou hebben voorgesteld om het door Venezuela betwiste gebied van het land maar gewoon aan het buurland af te staan. De schok in het kleine Guyana was immens. Venezuela claimt immers de regio Essequibo oftewel ongeveer tweederde van het grondgebied van het land, inclusief de bijbehorende olierijke maritieme zone. De Amerikaanse ambassade in Georgetown haastte zich echter te melden dat de VS nog altijd vast zouden houden aan de status quo. De betrokken adviseur, pas sinds augustus werkzaam bij het State

Department, is daar inmiddels alweer weg.

Vazalstaat

De affaire is echter geenszins vals alarm voor Guyana. Sinds de val van Maduro lijkt Venezuela immers een vazalstaat van Washington geworden. De Amerikaanse president heeft meermaals gezegd dat de VS het Zuid-Amerikaanse land zouden 'runnen'. We kunnen daarom niet 100% uitsluiten dat Trump aan Venezuela's president Delcy Rodriguez iets inzake Essequibo heeft beloofd of gesuggereerd.

Guyana zit echter niet stil en heeft – nu het land zeer voortvarend zijn massale olie- en gasvoorraden aan het ontwikkelen is met behulp van Amerikaanse *oil majors* ExxonMobile en Chevron – het territoriale dispuut voorgelegd aan het Internationaal Gerechtshof in Den Haag, met het verzoek om de in 1899 vastgelegde en internationaal erkende grens met Venezuela te bevestigen. Rodriguez daarentegen gaf vorige week nog aan de rol van het Hof in deze kwestie niet te erkennen.

Enkele jaren geleden, in december 2023, dreigde Venezuela Essequibo met geweld in te lijven. De regering, toen nog geleid door Maduro, organiseerde een referendum waarin de Venezolaanse bevolking bijna volmondig de jurisdictie van het Hof in Den Haag afwees en de claim op Essequibo bevestigde. De VS stuurden enkele militairen, de Britten een patrouillevaartuig en de crisis woei over. De militaire banden tussen Guyana en haar oud-kolonisator het Verenigd Koninkrijk werden opnieuw aangehaald, maar – opvallend genoeg – ook die met Nederland.

Sinds 2024 oefent onze marine met de *Guyana Defence Force* en leidt Nederland Guyanese militairen op. Een Nederlands marinevaartuig was afgelopen weekend in het land om samen met de Guyanezen te oefenen. Guyana werkt inmiddels ook op defensiegebied samen met Brazilië, Jamaica, Colombia en Frankrijk. Bovendien – en niet onbelangrijk – werden met de VS onlangs nieuwe afspraken gemaakt.

Suriname

Opvallend afwezig in dat laatste rijtje is Suriname. Dat land onderhoudt nog altijd goede betrekkingen met Venezuela. Delcy Rodriguez bezocht Paramaribo in september om over samenwerking in onder meer de olie-en gasindustrie te praten. Onder Bouterse waren er overigens veel nauwere banden met zowel Hugo Chávez

als Maduro. Maar, hoewel Suriname ook een territoriale claim op een deel van Guyana heeft (de Boven-Corantijn-Driehoek), zoekt het ook toenadering tot dat land.

Met de VS aan de teugels in Caracas, met herbevestigde defensieafspraken tussen Washington en Guyana en met de Amerikaanse *oil majors* hard aan de slag voor de kust van het kleine landje lijkt het uitgesloten dat Venezuela op korte termijn de kans krijgt om Essequibo met geweld in te lijven. Het gevaar is dus voorlopig geweken, maar de dreiging niet. Met Trump in het Witte Huis weet je het immers maar nooit.

Militaire versterking ABC-eilanden

Zo zagen we eerder een flinke clash tussen Denemarken (en enkele Europese partners, waaronder Frankrijk) en Washington om de controle over Groenland en is er ook rumoer rond de Britse Falklandeilanden. De Argentijnse president Milei, een nauwe bondgenoot van Trump, heeft onlangs de soevereiniteit van zijn land over de Britse eilanden bevestigd. Ook hier speelt olie een rol. Milei ageert tegen de 'illegale plundering' van grondstoffen bij een offshore project en dreigt met sancties voor bedrijven die aan het project meewerken. Trump, geen fan van de huidige Britse regering, meldde vervolgens dat hij de Amerikaanse positie inzake de Falklandeilanden wil herbezien.

Nederland intussen steunt niet alleen Guyana op militair gebied, maar heeft ook aangekondigd om de ABC-eilanden (Aruba, Bonaire en Curaçao) van de Nederlandse Antillen militair te versterken. Die eilanden zijn erg kwetsbaar, want ze liggen dicht voor de Venezolaanse kust.

Ons land monitort continu de veiligheidssituatie rond het Caribisch deel van het Koninkrijk om op tijd te anticiperen op geopolitieke en destabiliserende ontwikkelingen, meldde het kabinet eind vorige maand. Maar ook wordt de kleine lokale Antilliaanse militie omgevormd tot een infanterie-eenheid en komen er extra mariniers uit Nederland. Er is een permanente luchtwaarschuwingsradar aangekondigd en er worden anti-scheepsraketten voor de Antillen besteld.

Grote broek

Dat laatste is opmerkelijk. Van dit soort raketten hebben de nieuwste modellen een bereik van zo'n 200 tot 300 kilometer. Afhankelijk van de positionering op de drie eilanden kunnen grote delen van de Venezolaanse wateren in theorie met deze wapens worden bestreken – inclusief enkele cruciale oliehavens. Hoewel de wapens waarschijnlijk defensief bedoeld zijn, creëert Nederland hier een potentieel *chokepoint* jegens Venezuela. En dat is niet zonder risico.

Al zijn er geen territoriale claims van Venezuela op de ABC-eilanden, Nederland neemt de veiligheidssituatie klaarblijkelijk zeer serieus. De regering-Jetten trekt – middels de samenwerking met Guyana en de aanschaf van anti-scheepsraketten – in het Caribisch gebied echt een grote broek aan en laat zien dat ze zich niet laat intimideren. Er is echter geen openbare informatie die wijst op een concrete bedreiging van de eilanden. Maar de Koning heeft wel met Trump over de veiligheid van de Antillen gesproken tijdens het diner in het Witte Huis in april, al is de context onduidelijk.

Incidenten

Nederland en Venezuela hebben een lange geschiedenis van incidenten. Zo was er in 1908 een grote crisis, veroorzaakt door president Cipriano Castro die de handel met Curaçao drastisch beperkte. Hij beschuldigde het eiland van het huisvesten van politieke vluchtelingen en smokkelaars. Na het uitwijzen van de Nederlandse gezant in Caracas stuurde Nederland de marine erop af om havens te blokkeren en Venezolaanse schepen te enteren. Het conflict eindigde snel toen Castro tijdens een verblijf in Europa werd afgezet en de nieuwe president de handelsbeperkingen direct introk.

In 1929 overvielen Venezolaanse revolutionairen Fort Amsterdam op Curaçao. De rebellen namen de Nederlandse gouverneur gevangen en maakten wapens en munitie buit om in Venezuela een opstand te beginnen tegen dictator Gómez.

Frans Timmermans

In de decennia na de Tweede Wereldoorlog ontstond door offshore-olieboringen onenigheid over de exacte afbakening van de maritieme grenzen tussen Venezuela en de Nederlandse Antillen. Daar kwam uiteindelijk met een in 1978 ondertekend

grensverdrag een einde aan. Het is overigens nog altijd onduidelijk of er winbare olie of gas in de wateren ten zuiden van Curaçao en Bonaire te vinden zijn, zoals vermoed.

In 2014 werd een hoge Venezolaanse inlichtingenofficier op Aruba gearresteerd op verzoek van de Verenigde Staten. Venezuela eiste onmiddellijke vrijlating, dreigde met economische sancties (zoals het sluiten van het luchtruim en het stopzetten van olieleveringen) en stuurde marineschepen richting de Arubaanse wateren. Toenmalig minister van Buitenlandse Zaken Frans Timmermans zwichtte voor Caracas. De officier werd vrijgelaten, wat leidde tot hevige kritiek vanuit de Verenigde Staten op de Nederlandse regering.

Terug naar vandaag. Het is duidelijk dat de situatie in Venezuela een groot risico vormt voor de veiligheid en stabiliteit van de Caribische delen van het Koninkrijk. De huidige deal tussen Caracas en Washington is niet transparant en is puur gericht op extractie van grondstoffen. Bovendien, het democratisch proces krijgt niet zijn beloop. En in dat alles schuilt een groot risico.

Een recent artikel in *Foreign Affairs* meldt dat bijna 80% van de Venezolanen de oliedeal met de VS afwijzen. Trump noemde Venezuela dan wel onlangs 'onze laatste aankoop', maar de werkelijkheid is weerbarstiger. De deal maakt immers geen einde aan de anti-imperialistische en socialistische koers van het land, maar creëert er juist opnieuw een sterke voedingsbodem voor, aldus het tijdschrift.

Voorzichtigheid geboden

Los van wat Trump mogelijk aan Venezuela heeft beloofd, wat gebeurt er na de volgende Amerikaanse presidentsverkiezingen? Houdt de deal stand? Gaat de regering-Rodriguez een nationalistische koers varen om de oppositie dwars te zitten en aan de macht te blijven? Een bezetting van Essequibo kan mogelijk op brede steun rekenen van de Venezolaanse bevolking. En houdt zij vast aan de deal als de VS worden afgeleid door bijvoorbeeld een conflict met China?

De Nederlandse Antillen zijn een veilige haven en een baken van stabiliteit in een onrustige regio. Het is heel goed dat ons land zich niet laat intimideren. Maar Nederland moet voorzichtig opereren en de veiligheid van de ABC-eilanden ook niet in de waagschaal stellen. Bij naderend gevaar kunnen sluimerende anti-Haagse gevoelens er immers wel eens oplaaien. En in een democratie zoals ons land die

voorstaat is het in de eerste plaats aan de Antillianen zelf om te bepalen hoe hun eilanden veiliggesteld moeten worden.

Wynia's Week brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week, ***156 keer per jaar****, met artikelen en columns, video's en podcasts. Onze donateurs maken dat mogelijk. Doet u (weer) mee? Hartelijk dank!*